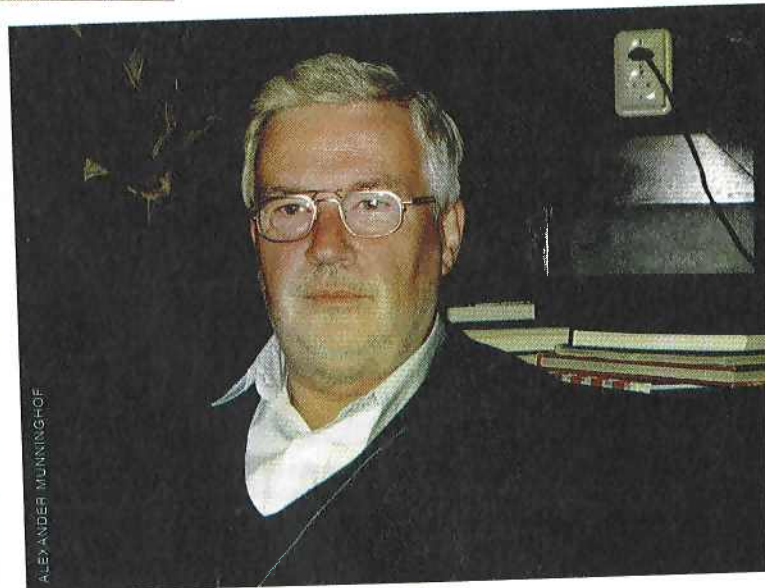

‘Green cent spijt’

Saddams gifgasleverancier Frans van Anraat:

**Omdat hij gezocht werd voor de smokkel van honderden tonnen gifgas naar Irak, dook de Nederlander Frans van Anraat dertien jaar geleden onder in Bagdad. Toen de Amerikanen de stad in april belegerden, vluchtte hij. Nu loopt hij als vrij man rond in ons land.
Door Arnold Karskens**

RBP

In 1988 doodde het regime van Saddam Hoessein ongeveer 5000 mensen middels bombardementen in de Koerdische stad Halabja, in het noorden van Irak.

'Geen cent spijt'

RBP

Frans van Anraat leverde het regime van Hoessein in de periode voordat Halabja werd gebombardeerd grondstoffen voor onder andere mosterdgas. Behalve tegen onschuldige kinderen werd het gifgas ook ingezet in de oorlog tegen Iraanse militairen.

Drie keer hadden de Amerikanen hem bijna te pakken. En met name de laatste keer lukte het Frans van Anraat (60) op het nippertje om uit hun handen te blijven. Het is begin april 2003 in Irak en Amerikaanse manschappen naderen al schietend de buitenwijken van Bagdad. 24 uur per dag exploderen precisiebommen in het centrum. Zich verzoenend met een snelle nederlaag zoeken de militairen van Saddam Hoessein een veilig heenkomen. Van Anraat, een gezette Noord-Hollander met golvend grijs haar, krijgt het benauwd. Zeker als hij verneemt dat er misschien lucht-afweergeschut op het dak van zijn flat wordt geplaatst. Zoiets lokt geheid een Amerikaanse reactie uit, namelijk een raket. Door de verlaten straten rijdt hij naar de Nederlandse ambassade in de buurt van het Palestine Hotel. Bij de laatste lokale medewerkers die nog aanwezig zijn, peutert hij een laissez passer los. Deze vrijbrief moet hem de grens over helpen. Vliegenvlug verkoopt hij zijn flat aan een vriend, inclusief meubilair, kleren en auto. Vervolgens chartert hij een taxi en scheurt door de gevechtslinies naar Syrië. Daar aangekomen ziet hij op de tv hoe een Amerikaanse tank het standbeeld van Saddam Hoessein omvertrekt. Hij realiseert zich dat hij het land (dat de afgelopen dertien jaar zijn tweede vaderland was) net op tijd heeft

verlaten. Terwijl de eerste hoge functionarissen van de regerende Ba'ath-partij, die hem al die tijd asiel hebben gegeven, worden gearresteerd, stapt Van Anraat op het vliegtuig en bereikt via Joegoslavië uiteindelijk Nederland.

Frans van Anraat is geboren in Den Helder en zoon van een marineman. Hij maakt de

'Die beelden van de gasaanval op het Koerdische stad Halabja waren een schok. Maar ik gaf niet de opdracht dat te doen. Hoeveel producten, zoals kogels, fabriceren wij niet in Nederland?'

driejarige hbs af en kiest voor een studie als laborant. Die mislukt. Vervolgens is hij enkele jaren technisch adviseur van ingenieursbureaus. Van Anraats zwervende bestaan begint. Eerst in Nederland waar hij in Velzen, Breda, Rijswijk, Capelle aan de IJssel en Amsterdam woont. Daarna steekt hij de grens over om zich uiteindelijk te begeven in de handel van illegale stoffen. Een familielid: "Hij was een gesloten man die niet veel over zijn werk praatte." In 1984 vestigt hij zich met zijn eigen bedrijf FCA Contractor in Singapore. FCA staat voor Franciscus Cornelis Adrianus, zijn doopnamen. Later verplaatste hij FCA naar het Zwitserse plaatsje Bissone dat aan de grens met Italië ligt. In 1986 heeft hij

zoveel contacten in de chemische industrie opgebouwd dat hij zelfstandig kan opereren - dat wil zeggen dat hij via stromannen bij reguliere chemische bedrijven stoffen kan kopen. Zoals thiodiglycol, de grondstof voor het uiterst giftige mosterdgas. Een minuscule druppeltje van dit strijdgas veroorzaakt ernstige blaren en inademing leidt onherroepelijk tot de dood. Tijdens de oorlog tegen Iran tussen 1980 en 1988 zette Saddam Hoessein het door alle conventies verboden wapen in tegen de overmacht aan Iraniërs. Ook gebruikte Saddam Hoessein mosterdgas tegen zijn eigen Koerdische bevolking in Noord-Irak. Bij een aanval op Halabja kwamen naar schatting 5000 mensen om; het was de grootste gasaanval sinds de Eerste Wereldoorlog. Het was dit gif dat Frans van Anraat in grote hoeveelheden aan Irak verkocht; in 1987 en 1988 gingen van Van Anraat ladingen richting Irak. Het Amerikaanse openbaar ministerie in Baltimore beschuldigt Van Anraat van de smokkel van 538 ton thiodiglycol. Vermengd met zoutzuur levert dat 700 ton mosterdgas op, bij de juiste verdeling voldoende om de complete mensheid uit te roeien. De afspraak met Frans van Anraat vindt

-na lang soebatten- plaats in een Indonesisch restaurant in Den Haag. Klokslag twaalf uur 's middags stapt hij binnen. Hij wil alleen maar praten om onduidelijkheden uit de weg te ruimen, zoals hij het formuleert. Want hij vindt zich niet het monster, de 'handelsreiziger in de dood' waar de mensen hem voor houden. Het hardste verwijt, de smokkel van chemicaliën, ontkent Van Anraat overigens niet. "Dat heb ik toen gedaan voor het bedrijf Oriac. Dat ging zonder contract. Ik kocht het spul bij NU Kraft Mercantile Corporation, een bedrijf in Brooklyn in Amerika. Het ging naar een Europese haven als Antwerpen of Rotterdam en daar nam iemand anders het over."

De winstgevende smokkel van thiodiglycol, overigens ook een grondstof voor de textiel-industrie, leverde Van Anraat honderd-duizenden dollars op.

U wist ook niet dat het doorgevoerd werd naar Irak?

Van Anraat: "Nou... Het is wel duidelijk dat ik niet ga zeggen: dat wist ik niet."

Maakt dat u niet medeverantwoordelijk voor de duizenden doden die door de inzet van mosterdgas zijn gevallen?

"Nee. Ik hoef me nergens van vrij te pleiten. Zo zie ik dat niet."

Pardon?

"U kunt me niet alleen verantwoordelijk stellen. Hoeveel medeverantwoordelijken zijn er dan niet in Amerika en in andere landen?"

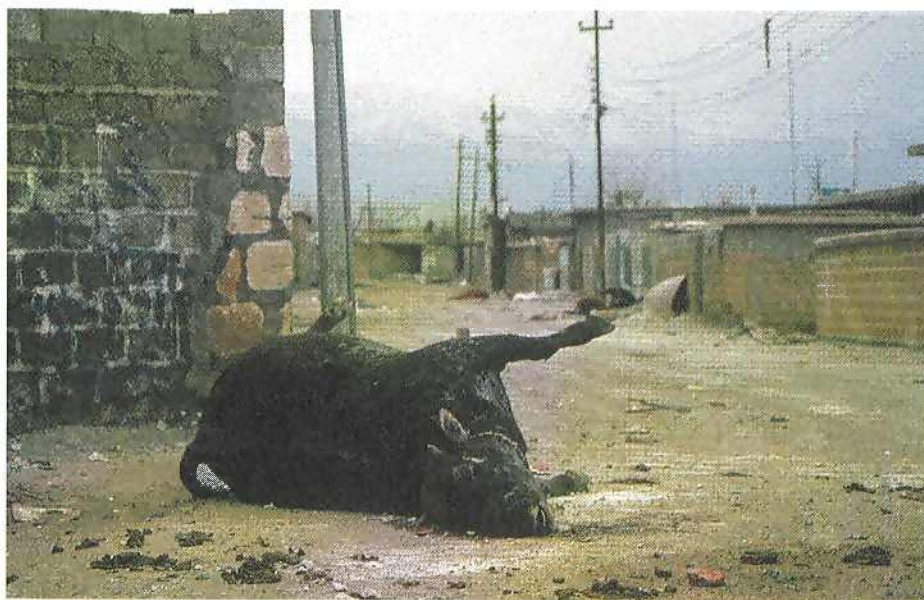
Volgens de wet was het verboden grondstoffen voor chemische wapens naar Irak te sturen.

"De wet is afhankelijk van tijd en locatie. Wat nu een misdrijf is, was dat gisteren niet. Bovendien ben ik geen chemicus. Ik heb totaal geen verstand van scheikunde. Op school was het een van mijn slechtste vakken. Ik heb er nooit een fluit van begrepen."

Gruwde u niet bij de beelden van de Koerdische stad Halabja uit maart 1988 na de Iraakse bombardementen? Bestanddelen van dit mosterdgas zijn mogelijk door u geleverd.

"Die beelden waren een schok. Maar ik voel me niet verantwoordelijk. Ik gaf niet de opdracht dat te doen. Hoeveel producten, zoals kogels, fabriceren wij niet in Nederland? Is degene die levert verantwoordelijk als daarmee mensen worden gedood?"

De lucratieve smokkel stokt als hij in januari 1989 in Italië wordt gearresteerd. De Amerikanen vragen zijn uitlevering wegens het overtreden van de exportwetten. In de VS wacht een proces waarin hij tot maximaal twintig jaar celstraf kan worden veroordeeld. Van Anraat: "Toen ik in Italië vastzat, kwam de toenmalige Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken James Baker in dat land pleiten voor mijn uitwijzing. De VS wilden er een grote politieke show van maken.

Ook dieren stierven door het gifgas in Halabja. Amerika beschuldigt Van Anraat ervan dat hij 538 ton thiodiglycol naar Irak smokkelde. Vermengd met zoutzuur, levert dat 700 ton mosterdgas op.

Ambtenaren van het consulaat-generaal in Milaan kwamen iedere dag langs om de stukken door te lezen. Zes maanden lang." De VS gaan ook direct in hoger beroep als

een Italiaanse rechter geen reden ziet tot uitwijzing van Van Anraat. In afwachting van dat beroep wordt hij vrijgelaten. Van Anraat neemt direct de kuierlatten

Waarom Van Anraat vrijuit gaat

Wat kan de Nederlandse overheid ondernemen tegen de voormalige gifgas-leverancier? "Niet veel," meldt Ivo Hommes, woordvoerder van het ministerie van Justitie. Zelfs een paspoort kon niet worden geweigerd, hoewel Van Anraat ook in het bezit is van de Iraakse nationaliteit. "Hij valt onder het zogenoemde overgangsrecht. Hij kan opteren voor het Nederlanderschap, zonder zijn andere nationaliteit te verliezen."

Zit er nog een straf in voor Van Anraat? "Nee," zegt Wim de Bruin, woordvoerder van het Landelijk Parket in Rotterdam. "Hij zal niet strafrechtelijk worden vervolgd. Er is geen sprake van strafbare feiten volgens het Nederlands recht. Misschien wel volgens het Amerikaans recht, maar er ligt geen uitleveringsverzoek." Dat werd immers op 20 november 2000 ingetrokken.

Kan de politiek wat doen? "Ja," zegt Harry van Bommel, Kamerlid voor de SP: "Ik ga hier vragen over stellen aan de ministers van Justitie en Buitenlandse Zaken. Ik vind dat degenen die medeverantwoordelijkheid dragen voor misdaden tegen de menselijkheid zich moeten verantwoorden. Het is belangrijk voor de waarheidsvinding en de geschiedschrijving dat alle feiten op tafel komen."

Komen leveranciers van gifgas altijd zo makkelijk weg? "Ja," zegt onderzoeker Gerard Aalders van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie NIOD. Ook directeurs van Duitse bedrijven die tijdens de Tweede Wereldoorlog actief waren op dit terrein gingen meestal vrijuit. "Ze zorgden voor de synthetische olie en de springstoffen. En de topmensen van het bedrijf IG FARBEN, de producent van het gas Zyklon B dat gebruikt werd in de gaskamers van de vernietigingskampen, werden al na vier, vijf jaar vrijgelaten. Wegens goed gedrag."

